

KRAJOWY PLAN DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI NA LATA 2022–2024

Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2022-2024 (dalej: KPD) jest kolejnym, z następujących po sobie, dokumentem określającym zadania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi. Pierwszy tego typu dokument pt.: „Krajowy Program Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi” został przyjęty przez Radę Ministrów we wrześniu 2003 r. Począwszy od 2009 r. nazwa dokumentu uległa zmianie na Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi.

Handel ludźmi to przestępstwo o globalnej skali, jest trzecim pod względem dochodów nielegalnym biznesem (po handlu bronią i narkotykami). Polska jest jednocześnie krajem pochodzenia, krajem tranzytowym oraz krajem docelowym dla ofiar tego procederu¹.

Handel ludźmi stanowi współczesną formę niewolnictwa. Zgodnie z definicją zawartą w kodeksie karnym²:

Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

- 1) przemocy lub groźby bezprawnej,
- 2) uprowadzenia,
- 3) podstępu,
- 4) wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
- 5) nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
- 6) udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą

- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1-6.

Polska, tak jak i inne kraje, w których odnotowuje się przypadki handlu ludźmi, wdrożyła szereg kompleksowych działań, których celem jest m. in. sprawne diagnozowanie przypadków handlu ludźmi, stały monitoring tego zjawiska, przeprowadzanie szkoleń czy proponowanie zmian legislacyjnych. Działania te podlegają weryfikacji i udoskonalaniu. Przestępcy związani z tym

¹Więcej informacji na temat zjawiska zamieszczono w raportach MSWiA na temat handlu ludźmi. <https://www.gov.pl/web/handel-ludźmi/raporty-i-analizy-dotyczące-polski>

²art. 115 § 22 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 2020 r. poz. 1444 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1023)

procederem ciągle szukają nowych sposobów na werbowanie kolejnych ofiar. Obecnie najczęstszą formą wykorzystania w handlu ludźmi jest wykorzystanie do pracy przymusowej, drugą z kolei jest wykorzystanie do prostytucji i w przemyśle pornograficznym. Wiele osób chcących poprawić swoją sytuację życiową decyduje się na szukanie pracy poza granicami kraju, gdzie stają się ofiarami sprawców przestępstw zajmujących się wyzyskiem i handlem ludźmi. Rzeczpospolita Polska z racji swojego położenia, dobrej sytuacji gospodarczej oraz dzięki różnorodnym możliwościom rozwoju stanowi atrakcyjne miejsce dla osób nie tylko z państw sąsiednich takich jak Ukraina czy Białoruś, ale także z innych państw (jak Rumunia, Bułgaria, czy też państwa azjatyckie). W związku ze wzrastającą liczbą osób chcących podjąć pracę w Polsce oraz ekonomicznymi skutkami pandemii COVID-19 na całym świecie, konieczne jest zintensyfikowanie działań prewencyjnych, informacyjnych i edukacyjnych na wszystkich możliwych płaszczyznach, docierając do jak największej liczby osób.

KPD ma na celu zintensyfikowanie działań prewencyjnych, szkoleniowych oraz wzmocnienie roli Wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, aby wszystkie części składające się na system przeciwdziałania handlowi ludźmi były komplementarne.

Działalność podmiotów takich jak Wojewódzkie Zespoły do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi pozwala zapewnić niezbędne wsparcie i pomoc ofiarom handlu ludźmi na terytorium Polski. Zespoły zapewniają wsparcie ofiarom w ramach systemu pomocy społecznej, a także prowadzą działalność prewencyjną poprzez kampanie informacyjne nt. handlu ludźmi oraz upowszechnianie wiedzy m. in. wśród młodzieży, nauczycieli i przedsiębiorców.

Dotychczasowa współpraca pomiędzy Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Strażą Graniczną, Policją, Wojewódzkimi Zespołami do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla Ofiar Handlu Ludźmi pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych potrzeb, tj. zintensyfikowanie i rozszerzenie zakresu szkoleń dla pracowników mających styczność z potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi, zwiększenie świadomości przedsiębiorców w zakresie ryzyka wystąpienia pracy przymusowej oraz upowszechniania wiedzy o sposobach prewencji tego zjawiska i reagowania na nie. Zgodnie z niniejszym KPD kontynuowane będzie systemowe podejście do zagadnienia handlu ludźmi poprzez koordynację działań, działalność prewencyjną, wsparcie i ochronę ofiar, ściganie przestępstwa handlu ludźmi, szkolenia, prowadzenie badań dotyczących problematyki handlu ludźmi oraz ewaluację działań i zmiany legislacyjne.

Handel ludźmi w Polsce i wobec Polaków

Polacy ofiarami handlu ludźmi

Polacy wyjeżdżający za granicę w poszukiwaniu pracy i w związku z zamiarem poprawienia bytu rodziny, mogą stać się ofiarami wykorzystywanymi do pracy przymusowej, prostytucji lub żebractwa. Wśród obywateli polskich najwięcej osób wybierało państwa takie jak Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Irlandia, Republika Federalna Niemiec, Republika Francuska, Królestwo Belgii, Królestwo Szwecji, Królestwo Danii, czy Republika Finlandii. Obecnie obserwowane jest nasilenie się zjawisk związanych z pracą przymusową. Ofiarami pracy przymusowej najczęściej stają się mężczyźni, którzy często pracują w sektorze budowlanym lub produkcji rolnej.

Należy wskazać również na aktywność pewnych grup przestępczych, których działalność kryminalna polega na wykorzystywaniu osób do żebractwa, kradzieży, czy wyłudzenia kredytów i świadczeń socjalnych – jest to również forma wykorzystania ofiar handlu ludźmi.

Wciąż widoczny jest proceder handlu kobietami i dziewczętami. Polki padają ofiarą wykorzystania seksualnego, w tym zmuszania do prostytucji lub w przemyśle pornograficznym, zarówno za granicą, jak i na terytorium naszego państwa.

Handel ludźmi na terytorium Polski

Polska jest krajem docelowym dla ofiar handlu ludźmi – zarówno dla Polaków, jak i cudzoziemców. Na terytorium państwa dochodzi do werbowania Polaków wykorzystywanych za granicą, wykorzystania ich w kraju oraz handlu i eksploatacji cudzoziemców.

Cudzoziemskie ofiary identyfikowane w Polsce najczęściej pochodzą z państw europejskich (Ukraina, Białoruś, Rumunia), a także z Azji (m.in. Wietnam, Filipiny) oraz Afryki (Uganda, Sierra Leone). Są to zarówno kobiety, jak i mężczyźni, a także dzieci. Ofiary handlu ludźmi najczęściej wykorzystywane są do pracy przymusowej, prostytucji lub żebractwa. Zdarzają się również przypadki ofiar niewolnictwa domowego czy zmuszania do zawierania fikcyjnych związków małżeńskich.

Cudzoziemskie ofiary pracy przymusowej w Polsce najczęściej są rekrutowane w swoich krajach pochodzenia, bardzo często za pośrednictwem lokalnych agencji pośrednictwa pracy (są wprowadzane w błąd co do warunków pracy, płacy i zakwaterowania). Po przybyciu na miejsce cudzoziemcom odbierane są dokumenty tożsamości, a warunki zakwaterowania i pracy znacznie odbiegają od norm powszechnie przyjętych.

Ofiary wykorzystywane w prostytucji i innych usługach seksualnych najczęściej pochodzą z Ukrainy, Bułgarii i Rumunii, rzadziej z państw z afrykańskich czy azjatyckich. Osoby poszkodowane są często niewykształcone i uzależnione od sprawców emocjonalnie i materialnie. Pomoc zapewniana ofiarom musi być kompleksowa i dostosowana do ich potrzeb. Zazwyczaj niezbędne jest udzielenie pomocy psychologicznej, medycznej, wsparcia w zakresie edukacji oraz pomocy przy ponownej reintegracji społecznej.

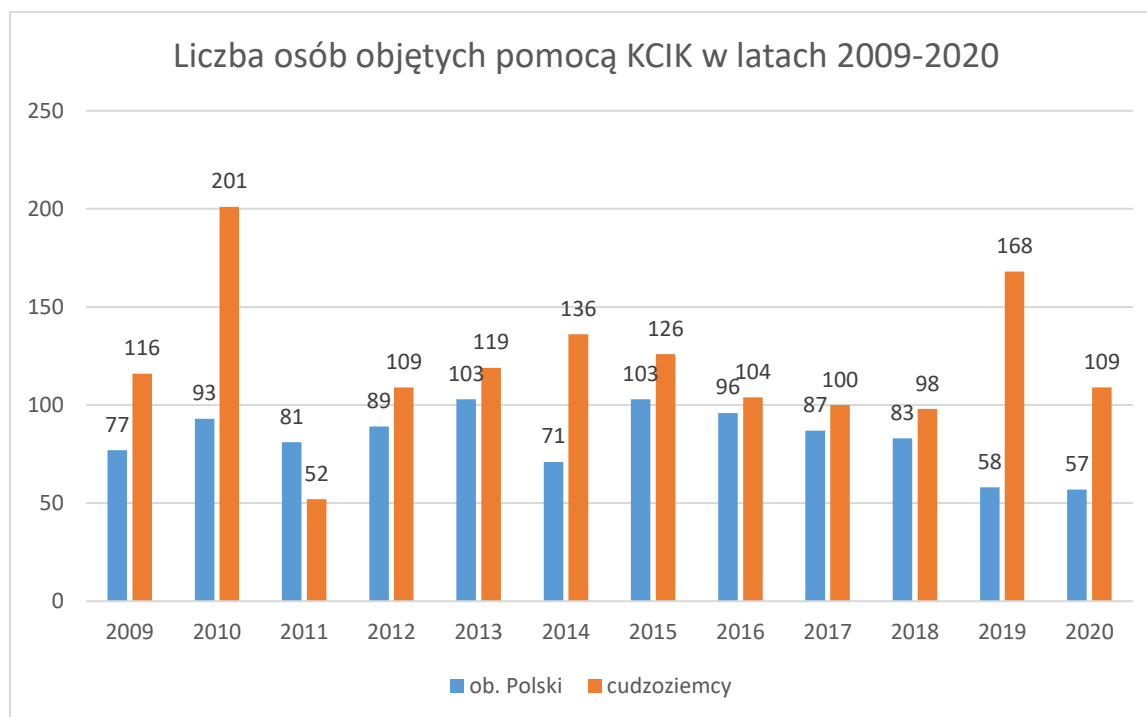
Ofiarami wykorzystania w żebractwie najczęściej padają obywatele Rumunii – zarówno kobiety, mężczyźni, jak i dzieci. Wyszukiwane są osoby z widocznym kalectwem, niewykształcone i w trudnej sytuacji materialnej. Również w tym przypadku konieczne jest zapewnienie długofalowej pomocy i wsparcie w edukacji, integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej.

Na terytorium Polski dochodzi również do tranzytu ofiar z Europy Wschodniej i Azji do krajów Europy Zachodniej. W takich przypadkach identyfikacja i udzielenie pomocy mogą być niezwykle trudne, gdyż cudzoziemcy nie zawsze utożsamiają się ze statusem ofiary, a ich priorytetem jest dotarcie do kraju docelowego i obiecanej pracy.

Skala zjawiska na podstawie danych Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi

W latach 2009-2020, ze wsparcia Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi (dalej KCiK) skorzystało 2270 osób (941 obywateli Polski oraz 1329 obcokrajowców).

Wśród cudzoziemców pomoc otrzymali m. in. obywatele Ukrainy, Białorusi, Bułgarii, Rumunii, Filipin, Wietnamu, Arabii Saudyjskiej, Birmy, Indonezji, Gruzji, Syrii, Ugandy, Kamerunu, Sierra Leone czy Gwinei.

Źródło: Dane opracowane przez MSWiA na podstawie sprawozdań z realizacji zadania publicznego pn. Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi

KCIK świadczy kompleksową pomoc w ramach interwencji kryzysowej poprzez zapewnienie zakwaterowania w bezpiecznym ośrodku, wyżywienia, podstawowej opieki medycznej, wsparcia psychologicznego, konsultacji prawnych, pomocy w kontaktach z organami ścigania oraz pomocy tłumacza. Prowadzi również schroniska, zapewnia ofiarom handlu ludźmi realizację należnych im praw, wspiera instytucje państwowe i samorządowe w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi i pracy z nimi, a także prowadzi poradnictwo prewencyjne dla osób prywatnych oraz konsultacje dla instytucji świadczących pomoc ofiarom.

Regulacje prawa międzynarodowego

Rada Europy

- [Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, sporządzona w Warszawie z dnia 16 maja 2005 roku \(Dz. U. z 2009 r. poz. 107\)](#)

Zgodnie z definicją zawartą w powyższej konwencji „handel ludźmi” oznacza „werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, z zastosowaniem groźby lub

użyciem siły, bądź innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa, podstęp, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania. Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystywanie prostytutki innych osób, lub inne formy wykorzystywania seksualnego, przymusową pracę lub służbę, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów”.

Unia Europejska

- [Dyrektywa Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami \(Dz. Urz. UE L 261, z 06.08.2004, str. 19, z późn. zm.\)](#)
- [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW \(Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, str. 1, z późn. zm.\)](#)
- [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW \(Dz. Urz. UE L 335 z 17.12.2011, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 18 z 21.01.2012, str. 7\)](#)
- [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW \(Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, str. 57\)](#)

Zakaz handlu ludźmi i pracy przymusowej został wprowadzony wprost w artykule 5 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej³:

1. Nikt nie może być trzymany w niewoli lub w poddaństwie.
2. Nikt nie może być zmuszony do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej.
3. Handel ludźmi jest zakazany.

Organizacja Narodów Zjednoczonych

- [Konwencja w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytutki \(Dz. U. z 1952 r. poz. 278\).](#)

³ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 2016/C 202/02

- Protokół przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. poz. 162)
- Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne NZ 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. poz. 160)
- Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii, przyjęty w Nowym Jorku dnia 25 maja 2000 r. (Dz. U. z 2007 r. poz. 494)

W ramach ONZ zagadnieniami związanymi z handlem ludźmi zajmuje się Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC). Zgodnie z danymi przedstawionymi w najnowszym raporcie UNODC – GLOTIP (*Globalny raport o handlu ludźmi – Global Report on Trafficking in Persons 2020*), w 2018 roku około 50 000 ofiar handlu ludźmi zostało wykrytych i zgłoszonych w 148 krajach. Jednak biorąc pod uwagę ukryty charakter tego przestępstwa, rzeczywista liczba ofiar handlu ludźmi jest znacznie wyższa. Globalnie, ofiary płci żeńskiej są nadal głównymi celami handlu ludźmi. Na każde 10 ofiar wykrytych na całym świecie w 2018 r., około pięć stanowiły dorosłe kobiety, a dwie młode dziewczęta. Około 20 procent ofiar handlu ludźmi stanowili dorośli mężczyźni, a 15 procent to młodzi chłopcy. W raporcie ponadto pokazano, że szczególnie narażeni na zostanie ofiarą handlu ludźmi są migranci i osoby bez pracy. Recesja wywołana COVID-19 może narazić więcej osób na ryzyko handlu ludźmi.

Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego

- Polityka NATO przeciwko handlowi ludźmi, 29 czerwca 2004 r., przyjęta na szczycie w Stambule

Międzynarodowa Organizacja Pracy

- Konwencja Nr 29 dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej, przyjęta w Genewie dnia 28 czerwca 1930 r. (Dz. U. z 1959 r. poz. 122)
- Konwencja Nr 105 o zniesieniu pracy przymusowej, przyjęta w Genewie dnia 25 czerwca 1957 roku przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy (Dz. U. z 1959 r. poz. 240)
- Konwencja Nr 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz najgorszych form pracy dzieci, przyjęta w Genewie dnia 17 czerwca 1999 r. (Dz. U. z 2004 r. poz. 1474)

- [Protokół z 2014 r. do Konwencji nr 29 dotyczącej pracy przymusowej z 1930 r. \(Dz. U. z 2017 r. poz. 1418\)](#)

Rada Państw Morza Bałtyckiego

- [Council of the Baltic Sea States Task Force against Trafficking in Human Beings, Strategic Plan 2020-2025](#)

Cele Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi

Celem głównym Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi jest zapewnienie warunków koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wspierania ofiar tego przestępstwa. **Cele szczegółowe** KPD są następujące:

- podnoszenie społecznej świadomości nt. zjawiska handlu ludźmi;
- podniesienie standardu wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi (w tym małoletnim ofiarom handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań zwłaszcza w kontekście pracy przymusowej;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

Zadania przewidziane do realizacji w ramach KPD mają zasięg ogólnokrajowy: dotyczą zarówno działań instytucji centralnych w zakresie tworzenia powszechnie wdrażanych regulacji prawnych lub modelowych praktyk, jak również działań podejmowanych we wszystkich regionach za pośrednictwem właściwych do tego celu jednostek (w szczególności wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi).

System realizacji i monitorowania Planu działań

Na system realizacji i monitorowania działań przewidzianych w Planie składają się następujące elementy:

- **Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi**, któremu przewodniczy Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, a jego Zastępcą jest Sekretarz lub Podsekretarz Stanu, do czynności którego należą sprawy z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele departamentów w ramach resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz jednostek podległych i nadzorowanych, jak również innych podmiotów administracji rządowej, a także zaproszonych instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się problematyką handlu ludźmi (zgodnie z Zarządzeniem nr 6 Ministra Spraw

Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi [Dz.Urz.MSWiA z 2019 r. poz. 6 skład Zespołu zatwierdzany powoływany jest i zatwierdzany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji].

W ramach Zespołu funkcjonują grupy robocze:

- **Grupa Robocza ds. monitorowania realizacji KPD**, w skład której wchodzi eksperci reprezentujący instytucje uczestniczące w pracach Zespołu;
- **Grupa Robocza ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi**, w skład której wchodzi eksperci reprezentujący instytucje uczestniczące w pracach Zespołu;
- **Grupa Robocza ds. podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi (na czas realizacji zadania);**
- **Grupa Robocza ds. opracowania wytycznych dla inspektorów pracy, w zakresie metodyki prowadzenia czynności kontrolnych w sprawach, w których zachodzi podejrzenie handlu ludźmi, w szczególności pracy przymusowej (na czas realizacji zadania);**
- **Wojewódzkie Zespoły do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi**, które powstały w oparciu o art. 22 pkt 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴ oraz art. 17 i art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie⁵ w związku z Krajowym Planem Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi.

W skład Wojewódzkich Zespołów wchodzi przedstawiciele różnych instytucji publicznych, organów ścigania i organizacji pozarządowych na szczeblu regionalnym. Udział przedstawicieli poszczególnych instytucji uzależniony jest od decyzji wojewody. W pracach powołanych zespołów udział biorą przede wszystkim przedstawiciele urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, prokuratury, inspekcji pracy, urzędów pracy, samorządów, kuratoriów oświaty i placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych.

Przedstawiciele instytucji, uczestniczących w pracach zespołów regionalnych zwiększają efektywność swoich działań poprzez bieżącą wymianę informacji oraz koordynację wszelkich podejmowanych przedsięwzięć, w tym o charakterze prewencyjnym.

Narzędziami okresowej ewaluacji realizacji KPD są:

- sprawozdanie z wykonania Krajowego Planu Działań zatwierdzone przez ww. Zespół,
- sprawozdanie z prac Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi przekazywane Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji do końca lutego każdego roku,
- spotkania Grupy Roboczej ds. monitorowania realizacji KPD.

⁴ Dz.U z. 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803.

⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 1464

Źródła finansowania

Rok 2022, 2023 i 2024

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji na realizację zadań przewidzianych w Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na rok 2022 zabezpieczyło w budżecie państwa środki finansowe w łącznej wysokości 1 235 000 PLN, w tym 1 100 000 PLN na kontynuację kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar-świadków handlu ludźmi (pkt III.4 Planu) oraz 135 000 PLN na inne działania bieżące wynikające z Planu. Na lata 2023 i 2024 MSWiA przewiduje zabezpieczenie środków na zbliżonym poziomie. Środki zabezpieczane są w systemie corocznym.

Ponadto, **Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej** zaplanowało w budżecie na 2022 r. środki finansowe w wysokości 80 000 PLN z przeznaczeniem na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi. Na lata 2023 i 2024 MRiPS przewiduje zabezpieczenie środków na zbliżonym poziomie. Środki zabezpieczane są w systemie corocznym.

łącznie w budżetach MSWiA oraz MRiPS na rok 2022 zabezpiecza się środki w wysokości 1 315 000 PLN.

Wydatki budżetu państwa na realizację Planu realizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zaplanowane do poniesienia w latach 2022-2024, będą finansowane w ramach części budżetu państwa w danym roku oraz w ramach przyznanego limitu, bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa na ten cel.

Koszty działania Wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w latach 2022-2024 będą finansowane przez wojewodów w ramach limitów wydatków określonych na dany rok budżetowy, bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki na ten cel z budżetu państwa.

Ostateczne kwoty będą wynikały z ustaw budżetowych, przy czym analizowana będzie możliwość zapewnienia finansowania działań wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Należy podkreślić, że w celu wykonania zadań instytucje i organizacje zaangażowane w ich realizację, podobnie jak w latach poprzednich, mogą ubiegać się o środki finansowe ze źródeł zewnętrznych takich, jak fundusze Unii Europejskiej (w tym Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, czy też Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego), Norweski Mechanizm Finansowy i im podobne. W takim przypadku współfinansowanie krajowe w ramach projektów finansowanych z powyższych źródeł będzie finansowane w ramach części budżetu państwa w danym roku oraz w ramach przyznanego limitu, bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa na ten cel.

Część I

Koordinacja działań

I.1. Organizacja spotkań członków Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz grup roboczych powołanych w ramach Zespołu

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z członkami Zespołu.

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba zorganizowanych spotkań/liczba osób, które wzięły w nich udział.

I.2. Organizacja spotkań członków Wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Wojewódzkimi Zespołami ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba zorganizowanych spotkań/liczba osób, które wzięły w nich udział.

Część II

Działania szkoleniowo-informacyjne

- II.1 Działania edukacyjno-informacyjne poruszające problematykę handlu ludźmi, skierowane do ogółu społeczeństwa, w tym kampanie informacyjne**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z zainteresowanymi instytucjami/organizacjami.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba zorganizowanych wydarzeń/kampanii.
- II.2 Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska handlu dziećmi, w tym przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Wojewódzkimi Zespołami ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz zainteresowanymi instytucjami/organizacjami pozarządowymi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: nakład materiałów do dystrybucji.
- II.3 Upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej oraz osób poszukujących pracy poprzez organizację spotkań informacyjnych**
Odpowiedzialni za realizację: Wojewódzkie Zespoły ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, a szczególnie przedstawiciele kuratoriów, służby porządku publicznego, okręgowe inspektoraty pracy, wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba odbytych spotkań/liczba uczestników spotkań.
- II.4 Organizacja obchodów Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi m. in. w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej oraz KWP/KSP, a także podległych im jednostkach organizacyjnych Policji oraz wśród młodzieży szkolnej, jak również organizacja konferencji**
Odpowiedzialni za realizację: członkowie Zespołu, Wojewódzkie Zespoły ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz szkoły Policji i Straży Granicznej.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba wydarzeń/liczba uczestników.
- II.5 Promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce**
Odpowiedzialni za realizację: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę przy wsparciu Komendy Głównej Policji i Ministerstwa Rozwoju i Technologii.
Termin: 2022–2024 r.
Mierniki: liczba firm, wśród których upowszechniono ideę Kodeksu Postępowania/liczba firm, które realizują politykę ochrony dzieci.
- II.6 Wzmocnienie współpracy z instytucjami organizującymi targi pracy celem upowszechnienia wiedzy o handlu ludźmi oraz popularyzacji zasad postępowania, które służą minimalizacji ryzyka wystąpienia tego zjawiska**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Wojewódzkie Zespoły ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, powiatowe urzędy pracy oraz zainteresowane instytucje.

Termin: 2022–2024.

Miernik: liczba targów pracy, z którymi nawiązano współpracę.

II.7 Budowanie świadomości zagrożenia wyzyskiem i pracą przymusową np. poprzez akcję plakatową, spotkania informacyjne

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej we współpracy z Wojewódzkimi Zespołami ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin: 2022-2024

Miernik: liczba akcji/wydarzeń.

II.8 Opracowanie materiałów informacyjnych oraz realizacja spotkań informacyjnych i warsztatów dla przedsiębiorców z zakresu procedur należytej staranności w obszarze praw człowieka w biznesie. Działania uwzględnić będą problematykę zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej oraz obowiązków firm w świetle nowych przepisów dotyczących rozwijania procedur należytej staranności w obszarze środowiska i praw człowieka

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej we współpracy z innymi resortami oraz partnerami zewnętrznymi współpracującymi w ramach Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw i jego grup roboczych

Termin: 2022-2024

Miernik: liczba przedsiębiorstw uczestniczących w wydarzeniach oraz objętych dystrybucją materiałów informacyjnych.

Część III

Wsparcie i ochrona ofiar

- III.1 Organizacja i monitorowanie realizacji zadania publicznego pod nazwą „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi”**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.
Termin: 2022–2024.
Miernik: liczba osób, którym udzielono wsparcia.
- III.2 Opracowanie i upublicznienie zasad funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego (*National Referral Mechanism*) dla ofiar handlu ludźmi – kontynuacja prac**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: opracowanie dokumentu i jego publikacja.
- III.3 Opracowanie *Programu wsparcia i ochrony małoletnich ofiar handlu ludźmi* i jego wdrożenie – kontynuacja prac**
Odpowiedzialni za realizację: grupa robocza ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: opracowanie *Programu*.
- III.4 Opracowanie katalogu uprawnień przysługujących ofierze handlu ludźmi i jego tłumaczenie na języki ofiar oraz publikacja – kontynuacja prac**
Odpowiedzialni za realizację: grupa robocza ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: opracowanie katalogu.

Część IV

Ściganie przestępstwa handlu ludźmi

- IV.1 Organizacja spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP, z uwzględnieniem problematyki handlu ludźmi i pracy przymusowej oraz wspólne prowadzenie kontroli**
Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba kontroli/liczba zidentyfikowanych ofiar.
- IV.2 Spotkania z polskimi oficerami łącznikowymi oraz akredytowanymi w Polsce w celu wzmocnienia współpracy i wymiany informacji w zakresie zwalczania zjawiska handlu ludźmi**
Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba spotkań.
- IV.3 Opracowanie podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi oraz jego publikacja – kontynuacja prac**
Odpowiedzialni za realizację: doraźna grupa robocza ds. opracowania podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: publikacja podręcznika.
- IV.4 Opracowanie wytycznych dla inspektorów pracy, w zakresie metodyki prowadzenia czynności kontrolnych w sprawach, w których zachodzi podejrzenie handlu ludźmi, w szczególności pracy przymusowej oraz ich wdrożenie – kontynuacja prac**
Odpowiedzialni za realizację: doraźna grupa robocza do spraw opracowania wytycznych dla inspektorów pracy, w zakresie metodyki prowadzenia czynności kontrolnych w sprawach, w których zachodzi podejrzenie handlu ludźmi, w szczególności pracy przymusowej.
Termin: 2022-2024.
Miernik: opracowanie i wdrożenie wytycznych.
- IV.5 Ewaluacja i ewentualna aktualizacja Algorytmu postępowania dla funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi oraz Algorytmu identyfikacji i postępowania wobec małoletniej ofiary handlu ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej**
Odpowiedzialni za realizację: grupa robocza ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: ankieta/liczba zidentyfikowanych ofiar na podstawie Algorytmów.

IV.6 Analiza danych oraz stworzenie ujednoliconego systemu zbierania danych w zakresie realizowanych postępowań o handel ludźmi oraz wyroków sądowych

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji z udziałem Komendy Głównej Straży Granicznej, Komendy Głównej Policji, Prokuratury Krajowej, Ministerstwa Sprawiedliwości.

Termin: 2022-2024.

Miernik: opracowanie schematu.

Część V

Działania szkoleniowe

- V.1 Warsztaty dla funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i prokuratorów, dotyczących współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi, wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk oraz analizy orzecznictwa w sprawach o handel ludźmi**
Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Prokuraturą Krajową i organizacjami pozarządowymi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba warsztatów/liczba uczestników.
- V.2 Warsztaty szkoleniowe dla policjantów z komórek organizacyjnych Policji właściwych do walki z handlem ludźmi komend wojewódzkich/Stołecznej Policji i CBŚP celem wymiany doświadczeń i informacji**
Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba warsztatów/liczba uczestników.
- V.3 Warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów z komend miejskich policji/komend rejonowych policji/komend powiatowych policji oraz dla funkcjonariuszy służby prewencyjnej dotyczące problematyki handlu ludźmi**
Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba warsztatów/liczba uczestników.
- V.4 Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi**
Odpowiedzialna za realizację: Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie, Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie, Komenda Główna Straży Granicznej.
Termin: 2022–2024.
Miernik: liczba przeszkolonych osób.
- V.5 Warsztaty szkoleniowe poświęcone kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi dla kuratorów sądowych, sędziów i prokuratorów**
Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.
- V.6 Realizowanie tematyki handlu ludźmi (w ramach modułu przestępstw przeciwko wolności) w ramach aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorskiej**
Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba przeszkolonych aplikantów.

V.7 Specjalistyczne szkolenia m. in. dla pracowników pomocy społecznej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.

V.8 Specjalistyczne szkolenia dla pracowników zajmujących się legalizacją pobytu, kadry ośrodków interwencji kryzysowej, operatorów numerów alarmowych w centrach powiadamiania ratunkowego, pracowników urzędów pracy (doradców zawodowych i pośredników pracy), policjantów dzielnicowych oraz szkoleń dla członków Wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, a także innych zainteresowanych służb w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej, zasad postępowania z ofiarami handlu ludźmi oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy m.in. ze Strażą Graniczną, Policją, Państwową Inspekcją Pracy, Urzędem do Spraw Cudzoziemców oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.

V.9 Warsztaty szkoleniowe nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendą Główną Straży Granicznej, Komendą Główną Policji oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.

V.10 Szkolenia dla pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o ochronę międzynarodową i pracujących w ośrodkach dla cudzoziemców na temat identyfikacji ofiar handlu ludźmi, prowadzenia wywiadów oraz przeciwdziałania zjawisku pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.

V.11 Szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Państwowa Inspekcja Pracy we współpracy z zaproszonymi instytucjami.

Termin: 2022-2024.

Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.

Część VI

Badania dot. problematyki handlu ludźmi/Ewaluacja działań

- VI.1 Opracowywanie i upowszechnianie analiz ilościowych i jakościowych dotyczących przestępstwa handlu ludźmi, w tym corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba analiz.
- VI.2 Opracowywanie i upowszechnianie raportów i wkładów do raportów dla KE, Rady Europy (GRETA) oraz innych instytucji międzynarodowych**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Ministerstwem Sprawiedliwości, Prokuraturą Krajową, Głównym Inspektorem Pracy, Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej oraz innymi instytucjami/organizacjami, zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.
Termin: 2022–2024 , w zależności od potrzeb.
Miernik: liczba opracowanych informacji – wkładów do raportów i opracowań.
- VI.3 Monitoring sytuacji ofiar handlu ludźmi**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi
Termin: 2022-2024.
Miernik: opracowanie analizy.
- VI.4 Kontynuacja i rozwój współpracy międzynarodowej**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba działań (w tym spotkań międzynarodowych).
- VI.5 Uwzględnienie problematyki zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w działaniach na rzecz budowania zdolności do zarządzania tymi zjawiskami w partnerskich państwach trzecich zgodnie z podjętymi przez Polskę zobowiązaniami (Procesy Praski, Budapeszteński, Rabacki, Chartumski, Partnerstwa na rzecz mobilności itp.)**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.
Termin: 2022-2024.
Miernik: liczba szkoleń/liczba uczestników.
- VI.6 Analiza problematyki właściwej oceny prawno-karnej przestępstw zmuszania do prostytucji osób małoletnich, nakłaniania ich do prostytucji, czerpania korzyści z uprawiania prostytucji przez osoby małoletnie jak również wykorzystywania w żebractwie osób małoletnich w odniesieniu do handlu ludźmi**
Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Prokuraturą Krajową, Komendą Główną Policji oraz Komendą Główną Straży Granicznej.
Termin: 2022–2024.
Miernik: opracowana analiza.

Część VII

Zmiany legislacyjne

- VII.1 Zakończenie prac analitycznych nad potrzebą wprowadzenia do Kodeksu karnego definicji pracy przymusowej lub odrębnego przestępstwa doprowadzenia do wykonywania takiej pracy, a w razie potwierdzenia takiej potrzeby – kontynuacja prac nad projektem przepisów nowelizujących Kodeks karny w zakresie tego zjawiska.**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej.

Termin: 2022-2024.

Miernik: opracowanie analizy.

- VII.2 Analiza potrzeby stworzenia ustawy o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z członkami Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Termin: 2022-2024.

Miernik: opracowanie analizy.